

Bernardina Petrović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

bernardina.petrovic@ffzg.unizg.hr

Rječnički opis glagolskih emotiva u hrvatskome jeziku

Zadnjih su desetljeća emocije predmetom intenzivnih istraživanja te se u recentnoj i vrlo bogatoj literaturi definiraju s različitih motrišta. Među mnoštvom se pristupa kako monodisciplinarnih tako i interdisciplinarnih može izdvojiti polazište koje emocije razmatra kao sklop različitih unutarnjih stanja povezanih s mišljenjem i djelovanjem te kao izravne odgovore na određene vanjske i unutarnje podražaje. Emocionalna se obilježja kodirana u jeziku izražavaju emotivima – jezičnim izrazima za emocije, a među njima zbog svoje osobite naravi važnu ulogu imaju glagolski emotivi – složen višedimenzionalan skup glagolskih izraza za emocionalna stanja. U uvodnome se dijelu rada ukratko prikazuju recentni pristupi emocijama, a potom se propituju glagolski emotivi u makrostrukтури hrvatskih jednojezičnih rječnika.

Ključne riječi: emotivi, glagoli, jednojezični rječnik, hrvatski jezik

1. Uvod

Ozbiljnije je proučavanje emocija započelo prije stotinjak godina, a u odnosu na proučavanje ponašanja, mišljenja, percepcije ili društvene strukture održivi je interes za emocije još u povojima (Scheff 2016). Zadnjih su desetljeća predmetom osobito intenzivnih istraživanja te se u recentnoj i vrlo bogatoj literaturi definiraju s različitih motrišta. Osim filozofije, psihologije, antropologije i sociologije čiji se rezultati istraživanja emocija dakako ne podudaraju i ne moraju podudarati, o emocijama se dosta raspravlja u filozofiji jezika i u lingvistici. U povijesnome slijedu istraživanja emocija filozofske su teorije redovito isticale razliku između emocija i razuma kao suprotstavljenih aspekata duše, smatrajući emocije inferiornima u odnosu na razum, nečim primitivnim i životinjskim, što treba biti pod kontrolom razuma. Nakon izdvajanja psihologije kao zasebne znanstvene discipline krajem 19. stoljeća, pitanja

koja se tiču emocija svrstana su uglavnom u područje psihologije. Dominantni pristupi istraživanju emocija, koji su od sredine 19. stoljeća posebice bili inspirirani razvojem psihoanalize, zagovarali su tezu o njihovu univerzalnom, biološkom i transpovijesnom karakteru.

Mišljenja se o uzroku nastanka emocija razilaze – dok jedni zastupaju biološku perspektivu, drugi daju prednost kognitivnoj. Odgovor na pitanje jesu li emocije biološki ili kognitivno motivirane, tj. proizlaze li one iz načina na koji naše tijelo reagira na neki važan životni događaj ili nastaju kao posljedica procjene osobnoga značenja toga događaja, nije jednoznačan. Zagovaratelji kognitivnih teorija ističu da osobe ne mogu emocionalno reagirati na neki događaj ako prije ne procijene utječe li taj događaj izravno na njih (primjerice ugrožava li ih na koji način). Drugim riječima, potrebno je utvrditi značenje toga događaja da bi on mogao prouzročiti emociju. S druge strane zagovaratelji bioloških teorija niječu nužnost kognitivnih procjena i naglasak stavljaju na biološke sustave (npr. autonomni živčani sustav, endokrini sustav, neuralni moždani krugovi) koji utječu na aktivaciju emocija i njihovo doživljavanje.

Novija istraživanja potvrđuju da ljudski unutrašnji svijet nije tek plošna povezanost *ratia* i *emotia*, već je zapravo riječ o kompleksnoj mreži funkcija i relacija poredanih u vremenske sljedove, što upućuje na dokazivanje činjenice o razumu i emocijama kao nerazdvojnoj dimenziji ljudskoga bića. Drugi se pak autori isključivo bave kulturološkom dimenzijom emocija i polaze od činjenice da se ekspresija emocija događa unutar određenoga kulturološkog okruženja i da se ne smije zanemariti ni društvenu uvjetovanost emocionalnih signala u komunikaciji. U tom su smislu razvidne tri razine na kojima društvo upravlja emocijama. Na prvoj se nalaze kulturološki procesi svakodnevice, na drugoj institucijske strukture, a na trećoj javna komunikacija.

Istraživanja emocija objedinjuju rezultate raznih znanstvenih disciplina kako bi se dimenzije emocija sagledale iz što više različitih perspektiva i na taj način dobio cjelovit uvid u funkcioniranje emocija. Upravo je taj širok raspon znanstvenih disciplina koje se bave istraživanjem emocija doveo do raznovrsnosti u njihovu definiranje. Ono što je pokrenulo brojne rasprave i dovelo do postavljanja različitih teorija o nastanku emocija jest upravo njihova složenost, odnosno višedimenzionalnost. Znanstvenici su razvijali teorije u kojima su davali prednost različitim dimenzijama emocijama, tj. teorije nastanka emocija imaju u podlozi drugačije aspekte.

I klasifikacija emocija počiva na opreci biologija ~ kognicija. Biološka perspektiva ističe primarne (osnovne) emocije koje su svojstvene svim ljudskim bićima te su rezultat biologije i evolucije. Reeve (2010) navodi osam glavnih istraživačkih polazišta u biološkom proučavanju emocija. Tako primjerice Silvan Tomkins razlikuje šest emocija – interes, strah, iznenađenje, ljutnju, uznemirenost i radost, dok Robert Plutchik navodi osam emocija – ljutnju, gađenje, tugu, iznenađenje, strah, prihvaćanje, radost i očekivanje. Najpoznatija je i široko prihvaćena podjela Paula Ekmana (1970: 152) koji predlaže šest različitih emocija – strah, ljutnju, tugu, gađenje, sreću i iznenađenje – za

koje smatra da su urođene i da su ekspresije lica kojima se one izražavaju univerzalne u svim kulturama diljem svijeta.

2. Emocije i emotivi

Valja naglasiti da je emocija višerazinski fenomen, teorijski konstrukt, apstrakt, koji se ne može izravno promatrati jer o njezinu postojanju možemo zaključiti jedino na osnovi brojnih eksternih pokazatelja internih procesa. U svakodnevnom se životu emocije često izjednačavaju s osjećajima pa se ta dva termina ponekad koriste kao sinonimi, no osjećaj je sastavni dio globalnoga konstrukta emocije, tj. subjektivna komponenta emocije.¹ Emociju čine tri sastavnice čija je temeljna značajka simultanost: 1. fiziološka (odnosi se na sklopove neurofizioloških reakcija koje su pod kontrolom različitih dijelova središnjega živčanog sustava, npr. znojenje, ubrzan ili usporen puls, ubrzano ili usporeno disanje, lučenje različitih hormona poput adrenalina), 2. ekspresivna (promjene u intonaciji glasa, facijalne ekspresije i tjelesne poze specifičnih emocija) i 3. subjektivna (subjektivni doživljaj ili svjesno iskustvo osobe, odnosno osjećaji).

U većini se klasičnih teorija emocija razlikuju primarne, osnovne, univerzalne emocije od sekundarnih. Univerzalne, primarne emocije međutim imaju zajednička biološka i kulturološka obilježja i zapravo su odgovori na univerzalne probleme prilagodbe – urođene su i pojavljuju se u ranom razvojnem razdoblju, imaju univerzalnu facijalnu ekspresiju i u različitim ih kulturama uzrokuju slični događaji. Emocije se, baš kao i boje, različito kategoriziraju u pojedinim jezicima. U nekim jezicima ne postoje riječi za neku od emocija koja se smatra osnovnom u drugim jezicima, pa tako, recimo, Tahičani nemaju riječ za tugu koju tretiraju prije kao bolest nego kao emociju, dok u jeziku mikronezij-skoga otočja Ifaluk ne postoji riječ koja odgovara riječi iznenađenje (Russell 1991: 431).

Još je jedna u recentnoj literaturi vrlo raširena podjela emocija na ugodne i neugodne, ali nikad neutralne jer prirodna selekcija oblikuje emocije samo za situacije koje sadrže opasnost ili povoljne prilike. Po toj se podjeli primjerice tuga svrstava u neugodne emocije, no tomu gledištu ipak treba pristupiti sa stanovitim odmakom jer je tuga univerzalna, prirodna, normalna i zdrava reakcija na gubitak. Kako je svojim istra-

¹ Tu se otvara pitanje odnosa emocija, raspoloženja i afekata koji se također nerijetko nedostavno razgraničuju, a distinktivni su fenomeni. Nazivi *afekt* i *afektivno stanje* uglavnom se koriste kao globalna etiketa koja se istodobno može odnositi i na raspoloženje i na emocije. Većina autora obično ističe da su emocije afektivna stanja snažnoga intenziteta ali kratkoga trajanja, dok se raspoloženje može razmatrati kao difuzno (dugoročnije) afektivno stanje znatno slabijeg intenziteta. Nadalje, emocije se javljaju kao odgovor na jasno definiran uzrok, a raspoloženje se može pojaviti bez vidljiva razloga. Pretpostavlja se da emocije nastaju kao rezultat kognitivne procjene koja u slučaju raspoloženja čak i nije neophodna. Emocije imaju autentične i prepoznatljive markere, dok ekspresivno ponašanje vezano za raspoloženja, čak i ako postoji, u većini slučajeva ostaje teško uočljivo.

živanjem pokazala Cichmińska (2010: 48), tuga se često pojavljuje u kombinacijama sa širokim rasponom emocionalnih pojava uključujući druge osnovne emocije i njihove specifične tipove ili specifičnije vrste tih emocija – raspoloženja, osjećaji i ponašanja koja prate, prethode ili proizlaze iz njih.

O postojanju emocija može se zaključiti na osnovi brojnih eksternih pokazatelja internih procesa. Vjerojatno je teško, ako ne i nemoguće, razlikovati početak i kraj jedne emocije ili emocije koja prelazi u raspoloženje. Ono što osjećamo stalno je protok osjećaja i iskustava koji se mogu odraziti u jeziku kombinirajući emociju s vjerojatnim uzrokom. Riječi su jedan od načina suočavanja s našim emocijama, a mi se koristimo riječima kada smo emocionalni, ali ne možemo svesti emocije na riječi (Ekman 2007: 13). S druge strane, jezik se ne može zanemariti jer pomaže odrediti koja emocionalna iskustva mogu biti dostupna za kategorizaciju emocija (Barrett 2006). Jezici oblikuju kategorije emocija svojih govornika i nose sa sobom emocionalna pisma specifična za određenu kulturu (Wierzbicka 2009: 13). Emocije se u međuljudskoj komunikaciji manifestiraju na različitim razinama. Uz neverbalna i paraverbalna komunikacijska sredstva jezik je jedan od medija u kojemu se manifestiraju emocije.

Raširenu su i prihvaćenu teoriju o šest primarnih emocija Paula Ekmana osamdesetih godina 20. stoljeća odbacile nove studije koje su već definirale odnos između emocija i kognitivnih procesa. Američki povjesničar i antropolog William M. Reddy (2001) rekonstruirao, a zatim kritizira Ekmanovu teoriju donoseći zaključke proizašle iz studija eksperimentalne psihologije koje pokazuju duboku, 'neraskidivu' vezu između emocionalnih i kognitivnih procesa. Reddy te emocionalne izraze naziva emotivima i smatra ih osnovnim polazištem u različitim aspektima istraživanja emocija. Emotivi su jezični izrazi za emocije, a Reddy je zapravo predložio model teorije jezičnih djela, tj. uključio je izraze koji su istodobno i akcije s utjecajem na njihovu okolinu, čime se približio teoriji govornih činova i pragmatolingvističkom pristupu opisa emocija. Svako je verbalno kodiranje emocija poseban oblik evaluacije. Tamo gdje se pojavljuju emocije istodobno se pojavljuju i evaluacije, no ne vrijedi obrnuto, dakle postoje evaluacije bez emocionalne komponente.

3. Glagolski emotivi u hrvatskim jednojezičnicima

Kolokacijske je strukture glagolskih emotiva u suvremenim općim hrvatskim jednojezičnicima istražila Petrović (2008). Što se tiče ustroja rječničkoga članka s glagolskim emotivom kao natuknicom, zapažaju se razlike u leksikografskoj obradi u trima suvremenim hrvatskim jednojezičnicima: *Rječniku hrvatskoga jezika* (³1998) Vladimira Anića (Anić ³1998)², *Rječniku hrvatskoga jezika* (2000) Leksikografskoga zavoda

² Odabrano je zadnje autorsko izdanje Vladimira Anića. Istoimena rječnička izdanja objavljena poslije 1998. priređivačka su, a ne autorska djela.

Miroslav Krleža (RHJLZ) i *Velikome rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (VRHSJ 2015) Školske knjige. Pritom se zapaža da je obrada glagola, pa tamo i glagolskih emotiva, najrazvedenija u VRHSJ-u (2015).

U Anićeve rječniku (Anić ³1998) iza naglašene glagolske natuknice u obliku zagrada navodi se glagolska rekcija i podatak o glagolskome vidu. Nesvršeni se glagolski vid sa svojim gramatičkim oblicima upućuje kraticom *usp.* na svršeni vidski parnjak (ako ga ima i zabilježen je u rječniku) uz koji se navodi definicija. Od gramatičkih se podataka uglavnom navode 1. lice jednine prezenta, glagolski prilozi i glagolska imenica (a katkad i imperfekt ili aorist). Svi su glagolski oblici označeni prozodijским obilježjima. Neke glagolske natuknice nemaju morfološke podatke, odnosno nije zabilježen niti jedan glagolski oblik. U povratnih se glagola element *se* uglavnom navodi u obliku zagrada uz glagolsku rekciju. Slijedi leksikografska definicija koja je upotpunjena sinonimima. Ako je riječ o višeznačnome natukničkom glagolskom leksemu, značenja su odijeljena arapskim brojkama iza kojih se navodi pripadajuća glagolska rekcija. Na kraju rječničkoga članka, izdvojeni od leksikografske definicije, nalaze se sintagmatski i frazeološki izrazi s definicijom i komentarima.

ljútiti (koga, se) *nesvrš.* (*pres.* ljútīm se, *impf.* ljúćāh se, *pril. sad.* ljútēći se, *gl. im.* ljúćenje) **1.** (se) biti obuzet jakom emocijom zbog čega lošega, nepravde, greške itd.; srditi se, gnjeviti se **2.** (koga) izazivati jake emocije zbog čega lošega; srditi

◊ **tko gubi ima pravo da se ljuti** ob. u igrama, inače u raznim odmjeravanjima snaga, ambicijama, napredovanjima

Struktura se rječničkoga članka u RHJLZ-u (2000) sastoji od akcentuirane natuknice iza koje su naznačeni glagolski vid i valentnost. Slijedi gramatički opis koji čine sljedeći naglašeni glagolski oblici: 1. lice jednine prezenta, jedan od glagolskih priloga (ovisno o glagolskom aspektu) te muški rod glagolskog pridjeva radnog. Leksikografska definicija upotpunjena je primjerima uporabe (najčešće kolokacijama). Konotativna značenja natukničkoga leksema označena su kvalifikatorima. U glagola koji imaju samo povratno značenje element *se* dio je natuknice, dok se u glagola koji imaju i povratno i nepovratno značenje povratno značenje obrađuje kao podnatuknica uz nepovratni oblik glagola. Etimološka odrednica navodi se samo uz riječi stranoga podrijetla i to u obliku zagrada odmah iza natuknice. Na kraju članka s glagolskom natuknicom zatamnjenim slovima navedena je glagolska imenica samo s gramatičkom odrednicom (*gl im*). Na samome kraju rječničkoga članka navode se svi izričaji (sintagme i frazemi).

bòjati se *nesvr povr* (bòjīm se, *pril sad* bòjēći se, *pr rad* bòjao se, bòjao se) biti u strahu, osjećati strah; strahovati, plašiti se: ~ *koga*, ~ *zla*, ~ *za koga* – **bòjānje**
gl im

◊ ~ **svoje sjene** biti jako bojažljiv, biti pretjerano oprezan; **sve se bojim** ne vjerujem

U VRHSJ-u (2015) iza neakcentuirane glagolske natuknice slijedi oznaka vrste riječi i podatak o glagolskome vidu. Gramatičkoj paradigmi prethodi naglašeni natuknički glagol u svome kanonskome obliku, tj. u infinitivu. Od morfoloških se podataka navode 1. lice jednine i 3. lice množine prezenta, 2. lice jednine imperativa, 1. lice jednine imperfekta ili aorista (ovisno o aspektu), glagolski prilog sadašnji ili prošli (ovisno o aspektu), sva tri roda glagolskoga pridjeva radnog i muški rod glagolskog pridjeva trpnog. Svi su glagolski oblici označeni prozodijskim obilježjima. Sljedeća je komponenta leksikografskoga opisa glagolske natuknice oznaka valentnosti, a uz prijelazne se glagole u zagrada bilježe i rekcije. Rimskim brojkama odijeljena su nepovratna i povratna značenja glagola te obradba glagola koji mogu biti prijelazni i neprijelazni. Glagoli koji mogu imati i povratno i nepovratno značenje imaju zabilježen element *se* u zagradi iza natuknice. Središnji dio rječničkog članka jest leksikografska definicija, odnosno semantički opis natukničkoga glagolskog leksema. Ako je riječ o leksemu polisemantičke strukture, primarna i sekundarna semantička realizacija odjeljuju se arapskim brojkama. Ukoliko su značenja dovoljno semantički bliska, utoliko se ne odjeljuju brojkama, već se nalaze pod istom brojkom i odvojena su slovima. Ispred konotativnih značenja leksema redovito stoji leksikografska odrednica. Definicije su obogaćene primjerima uporabe (kolokacije, citati iz korpusa), a često su dopunjene i sinonimima te antonimima koji su istaknuti drugom bojom. Semantičkoj obavijesti o glagolskoj natuknici pridonose i rečenične egzemplifikacije te sintagmatski i frazeološki izričaji koji se donose s pripadajućim definicijama. Iza semantičkoga opisa svršenih glagola nalazi se bilješka za vidski parnjak koja se ponavlja na početku obradbe nesvršenoga vida. Pri kraju rječničkoga članka osnovnoj je natuknici u obliku podnatuknice pridružena i glagolska imenica uz koju je navedena samo gramatička odrednica (*gl im*). Etimologija (obavijest o izvornome jeziku ili jeziku prijenosniku) bilježi se kod nosive natuknice, dok se kod izvedenica upućuje na nosivu natuknicu. Na samome kraju članka uz noseći se glagol donosi popis prefigiranih glagola.

plašiti (se) *gl nesvr* (plāšiti; *prez* -īm (se), 3. l. mn. -ē (se); *imp* -i (se); *imperf* -āh (se); *pril s* -ēći (se); *prid r* -io/-la/-lo (se); *prid t* -en)

I. prijel (koga) 1. pobuđivati strah u kome (*plašiti djecu mrakom*) – strašiti, zastrašivati; 2. plašeći tjerati (plašiti životinje);

II. ~ se (povr) osjećati strah, biti u strahu zbog koga ili čega (*plašiti se grmljavine /rata /huligana /budućnosti/jakog protivnika*) – bojati se, brinuti se (1), strahovati, strašiti se | *plašiti se kao miš od mačke (mačka)* jako se plašiti (*Od ženske suknje plaši se kao miš od mačka*) ◊ **plašim se** uvodni dio uz zavisno složenu rečenicu koji najavljuje nepovoljnu mogućnost, događaj itd. (*Plašim se da ne ću moći doći.*); **plašiti se vlastite sjene** biti u velikom strahu u svakoj prilici

* **plāšenje** *gl im* E – plah

• poplašiti, preplašiti, rasplašiti, uplašiti, zaplašiti

Gramatički opis natukničkoga leksema čine prozodijska obilježja i morfološki podaci. Osnovna funkcija gramatičke odrednice trebala bi biti navođenje onih oblika koji po svojim prozodijskim i morfološkim obilježjima odudaraju od kanonskog oblika. Izuzeci od pravila, poput drugačijih prozodijskih obilježja u odnosu na kanonski oblik ili gramatičke nepotpunosti glagolskih paradigmi, važna su obavijest za korisnika rječnika (usp. Tafra 2005: 170).

Analiza je značenjskoga opisa glagolskih natuknica u trima rječnicima pokazala da su leksikografi, ovisno o semantičkoj strukturi određenoga leksema, ali i o svojoj jezičnoj kompetenciji, posezali za različitim sredstvima kako bi opisali leksička značenja natukničkih leksema. Pritom se izdvaja osam načina značenjskoga opisa:

1. definicija: čeznuti (za kim, za čim) *nesvrš.* (*prez.* čeznēm, *imp.* čezni, *gl. im.* čeznúće) jako priželjkivati što, ginuti za čim, patiti za kim ili za čim; silno željeti (koga ili što)
2. definicija dopunjena sinonimima: ljútiti (koga, se) *nesvrš.* (*prez.* ljútīm se, *impf.* ljúćah se, *pril. sad.* ljútēći se, *gl.im.* ljúćenje) 1. (se) biti obuzet jakom emocijom zbog čega lošega, nepravde, greške itd.; srditi se, gnjeviti se 2. (koga) izazivati jake emocije zbog čega lošega; srditi
3. definicija s primjerima uporabe: pātiti *nesvrš.* (*pril. sad.* pātēći, *gl. im.* pāčēnje, *prid. trp.* pāčen) 1. (od čega) a. podnositi muku, bol ili bolest, imati kakvu bolest, bolovati, trpjeti bol, mučiti se (~ *od glavobolje*, ~ *od ljubomore*, ~ *od čira na želucu*) b. *pren.* imati kakvo negativno svojstvo, kakav nedostatak (~ *od suviška radoznalosti*, ~ *od nedostatka mašte*) 2. (ø, od čega) a. osjećati moralnu, duševnu bol, patnju (~ *od čežnje za domom*) b. osjećati bol zbog žalosti, muke, nesreće itd. c. (ø) podnositi muke, nepravde d. trpjeti zbog kakvih teškoća, neprilika e. *tehn.* ne nalijegati dobro, biti izložen trljanju, pritisku i sl. (guma pati (o automobilu)) 3. (se) voditi život izložen patnji, imati posla sa čime što zadaje patnju (~ *se s djecom*, ~ *se s vatrom*) (ako su drva sirova i ne razgorijeva se; ~ *se s ručkom* mučiti se dugim miješanjem i sl.; ~ *se s cipelama* (ako su tijesne ili ako nije lako nabaviti ono što se želi itd.) itd.)
4. definicija dopunjena primjerima uporabe i sinonimima: ganuti (se) *gl svr* (gānuti; *prez* gānēm (se), 3. l. mn. gānū (se); *imp* -i (se); *aor* -uh (se); *pril p* -ūvši (se); *prid r* -uo/-la/-lo (se); *prid t* gānūt) I. (*prijel*) (koga, što) 1. uzbuditi čime, izazvati nježnost ili suosjećanje (*ganuti radosnim vijestima/pričom*; *Njezina ljubaznost bila ga je ganula i osokolila.*) – dirnuti, kosnuti, pogoditi, potresti, raspekmeziti, rastužiti, ražalostiti, taknuti, tangirati, tronuti
5. sinonimi: žéstiti se *nesvrš.* (*pril. sad.* žéstēći se, *gl. im.* žéščēnje) ljutiti se, gnjeviti se; živčaniti (φ) *nesvrš.* (*pril. sad.* živčanēći, *gl. im.* živčanjenje) *razg.* živcirati se, nervirati se, uzrujavati se
6. sinonimi i primjeri uporabe: živčaniti *gl nesvr* (živčaniti; *prez* -īm, 3. l. mn. -ē; *imp* -i; *imperf* -njāh; *pril s* -ēći; *prid r* -io/-la/-lo) (*neprijel*) *RAZG* – nervirati se, uzrujavati se, živcirati se (*Prestani živčaniti i popij tabletu za smirenje!*)

7. definicija s komentarom: ljūtnuti se *svrš.* (*prez.* ljūtnēm se) nakratko pokazati ljutnju (ob. na neposredan povod); priželjkivati (koga, što) *nesvrš.* (*prez.* priželjkujēm, *pril. sad.* priželjkujūci, *gl. im.* priželjkivānje) biti obuzet trajnom željom (ob. teže ostvarivom ili ne odmah ostvarivom)

Leksička sredstva poput sinonima i antonima mogu se navesti kao dodatak definiciji ili samostalno (bez definicije). Navođenje sinonima omogućuje korisniku rječnika da odabere izraz koji mu u određenome kontekstu odgovara bolje od polazne natuknice. Te su paradigmatске semantičke veze samo u VRHSJ-u označene kraticama *Sin* i *Ant* ili su istaknute drugom bojom. U RHJLZ-u i Anićevu rječniku sinonimi su kadšto dio definicije, ali se posebno ne označuju, dok se antonimi uopće ne bilježe.

Glagolske se natuknice razlikuju i po semantičkim obavijestima koje nose. Prije svega, riječ je o razlici u broju navedenih leksikografskih definicija. Broj značenja pojedinog leksema koji se donosi u jednome rječniku ne odgovara uvijek broju značenja u drugim rječnicima. Većina glagola iz korpusa ima polisemantičku strukturu i složen sadržaj pa bi njihova razgranata značenjska struktura trebala biti zabilježena u rječnicima.

Nepodudarnosti u semantičkome opisu moguće je podijeliti u tri skupine. Prvu skupinu čine glagoli koji su zabilježeni u svim trima rječnicima, ali nije u svima navedeno ono njihovo značenje koje se odnosi na emociju. Najčešće je riječ o tzv. sekundarnopovratnim glagolima koji imaju i povratno i nepovratno značenje, a u rječnicima (uglavnom u RHJLZ-u i Aniću) je zabilježeno samo jedno od tih značenja – ono nepovratno. Ti se glagoli upravo u svojem povratnom značenju ubrajaju u skupinu glagola koji iskazuju emocije, a to se značenje ne donosi u rječnicima. Takvih je glagola u RHJLZ-u sedam (*deprimirati, ganuti, iznenađivati, ogorčiti, usrećiti, usrećivati, uznemiriti*), u Anića ih je osam (*ozlojediti, ozlojeđivati, ozlovoljiti, ozlovoljavati, ožaliti, ožaljivati, ustrašiti, uzbuniti*), dok u VRHSJ-u šest glagola (*ožaliti, ožaljivati, potresati, potresti, zastrašiti, zastrašivati*) nema zabilježeno povratno značenje koje opisuje emociju. Preostala tri glagola koja se ubrajaju u tu skupinu (*ludjeti, mahnitati, premrijeti*) nepovratna su, ali značenje koje se odnosi na emociju nije zabilježeno u svim rječnicima. Prenesena značenja glagola *ludjeti* (a. ‘žarko željeti što’, b. ‘biti izvan sebe’) nisu navedena u Anićevu rječniku. Značenja glagola *mahnitati* koja opisuju emociju (1. ‘neobuzdano žudjeti za kim ili čim’; 2. ‘biti obuzet kakvo idejom ili strašću’) zabilježena su samo u VRHSJ-u. Glagol *premrijeti* jednim od svojih značenja označuje emociju, ali ono nije zabilježeno u RHJLZ-u.

Uočeni su naime i oprečni slučajevi – kada glagoli koji imaju i nepovratno i povratno značenje (koje opisuje emociju) u nekim rječnicima imaju zabilježeno samo povratno značenje. Riječ je o glagolima *čuditi se, gnjeviti se, uspaničiti se, usplahiriti se i užasavati se* koji u VRHSJ-u imaju zabilježena oba značenja (pripadaju sekundarnopovratnim glagolima), dok su u RHJLZ-u i Aniću ti glagoli samo povratni.

Sljedeću skupinu čine polisemni glagolski leksemi čije se primarno značenje ne odnosi na emocije, a sekundarno značenje, koje je izvedeno iz primarnoga na temelju

nekim zajedničkih svojstava i označuje emociju, nije opisano u svim rječnicima. To su glagoli *izjesti (se)* i *izjedati (se)*, *jariti se* te *usplamtjeti se*.

Samo je u VRHSJ-u zabilježeno preneseno značenje glagola *izjesti (se)* (izmučiti se teškim osjećajima i mislima (*Izjesti se od bijesa i muke.*)) koje se odnosi na emociju i izvedeno je iz primarnog značenja leksičkom metaforom. Proces oštećenja, uništavanja i nagrivanja površine čega preslikan je na emocionalno stanje patnje prouzročene teškim osjećajima koji muče i emocionalno uništavaju pojedinca. Obradba glagola *izjedati (se)*, vidskog parnjaka glagola *izjesti (se)*, u RHJLZ-u primjer je nedosljednosti. Uz nesvršeni vid toga glagola zabilježeno je i ono njegovo značenje koje se odnosi na emociju, što nije slučaj s njegovim svršenim parnjakom. Isto se značenje donosi u VRHSJ-u, a njegova obrada izostaje samo u Anićevu rječniku. Leksem *jariti se* je u VRHSJ-u i u RHJLZ-u razdvojen na homonime te se pod jednom od tih dviju natuknica, uz osnovno značenje, obrađuje i ono kojim se označuje emocija. U Anića je pak obrađen kao jedna monosemična natuknica (samo u značenju *donositi jare*). Budući da nije navedeno značenje *žariti*, nema ni prenesenog značenja koje se iz njega izvodi. Konotativno značenje glagola *usplamtjeti se* koje opisuje emociju donosi se u VRHSJ-u (*jako se uznemiriti*) i u Aniću (*pasti u vatru*, *raspaliti se*, *buknuti od iznenađenja*) te je označeno leksikografskom odrednicom (*pren.*) U RHJLZ-u to preneseno značenje nije zabilježeno.

U posljednju se skupinu ubrajaju oni glagoli iz korpusa koji su višeznačnice i oba ili više njihovih značenja odnose se na emocije. Međutim, u svim trima rječnicima nisu opisana sva ta značenja, već neka od njih nedostaju. Riječ je o sljedećim glagolima: *bojati se*, *boljeti*, *čuditi se*, *ćutjeti*, *mučiti*, *osjećati se*, *osjetiti se*, *premrjeti*, *požaliti*, *prežaliti*, *uzbuditi se*, *užasavati se*, *voljeti*, *zavidjeti*, *žaliti*, *poludjeti*, *ludovati*. U Anićevu rječniku nepotpunu značenjsku strukturu imaju glagoli *bojati se*, *boljeti*, *čuditi se*, *ćutjeti*, *ljubiti se*, *mučiti*, *osjećati se*, *osjetiti se*, *požaliti*, *uzbuditi se*, *voljeti* i *žaliti*, u RHJLZ-u glagoli *bojati se*, *boljeti*, *mučiti*, *osjećati se*, *osjetiti se*, *požaliti*, *premrjeti*, *prežaliti*, *trpjeti*, *užasavati se*, *zavidjeti* i *žaliti*, a u VRHSJ-u glagoli *požaliti*, *trpjeti* i *voljeti*.

Za značenjski je opis glagolskih emotiva u jednojezičnome rječniku važno propitati uvrštenost triju sastavnica konstrukta emocija (fiziološka, ekspresivna, subjektivna) u definiciju – drugim riječima valjalo bi propitati kako su se sastavnice emocija uklopile u definicije i jesu li se autori rječnika njima poslužili kao polazištem u opisu glagolskih emotiva. Kao primjer za ovu su prigodu izdvojeni glagolski emotivi tuge čiji se značenjski opis može paralelno tablično prikazati:

NATUKNICA	Anić (³1998)	RHJLZ (2000)	VRHSJ (2015)
cendrati	0	0	pomalo i tiho plakati ili plačući dosađivati
deprimirati se	uzrokovati depresiju	prouzročiti, uzrokovati depresiju; oneraspoložiti, oneraspoloživati, rastužiti, rastuživati, ogorčiti, ogorčivati	fizički i moralno klonuti zbog nepovoljnog događaja, nesreće i sl.
desperirati	0	0	pasti/padati u stanje desperacije
jadovati	0	0	biti u jadu
kajati se	žaliti, izražavati žaljenje zbog nekog lošeg čina	osjećati žaljenje zbog nedopuštenog djela, imati grižnju savjesti	osjećati ili izražavati žaljenje zbog lošega djela ili propusta
nakajati se	kajati se do kraja, kajati se onoliko koliko je potrebno, žaliti što onoliko koliko to zaslužuje	0	kajati se do kraja, kajati se onoliko koliko je potrebno, žaliti što onoliko koliko to zaslužuje (obično jako)
ožaliti	izraziti žalost, predati se žalosti za pokojnikom	žalošću iskazati bol za pokojnikom; oplakati	žalošću iskazati bol za pokojnikom
ožalostiti se	postati žalostan, rastužiti se	postati žalostan; ražalostiti se, rastužiti se	postati žalosnim
pokisnuti	postati tužan, snužden	postati tužan, potišten; snužđiti se	postati neraspoloženim, tužnim, snužđenim
pokunjiti se	0	0	oneraspoložiti se, klonuti duhom
požaliti	usp. žaliti	1. osjetiti suosjećanje za čije nevolje 2. osjetiti žaljenje zbog učinjenoga lošeg postupka; pokajati se	1. osjetiti žalost ili tugu za kime ili čime ili zbog čega propuštenoga 2. osjetiti žaljenje zbog kakva postupka
rastužiti se	izazvati osjećaj tuge u nekom ili u sebi; ražalostiti (se)	postati tužan; ražalostiti se	postati tužnim
razjaditi se	0	rastužiti se, ražalostiti se	rastužiti se, ražalostiti se
ražaliti se	ražalostiti se, osjetiti sućut	osjetiti sućut prema komu	osjetiti sućut prema komu
ražalostiti se	učiniti žalosnim, postati žalostan, rastužiti (se), ožalostiti	postati žalostan, jako se žalostiti	postati žalosnim
ražalošćivati se	usp. ražalostiti	0	vid. par. ražalostiti (se)

sažalijevati	usp. sažaliti	nesvr prel --> žaliti	vid. Par. Sažaliti (se)
sažalijevati se	usp. sažaliti	nesvr prel --> žaliti	vid. Par. Sažaliti (se)
sažaliti	osjetiti žalost prema kome; požaliti koga	požaliti	osjetiti žalost prema kome; požaliti koga
sažaliti se	osjetiti sažaljenje, samilost prema komu; ražalostiti se, ožalostiti se	smilovati se	1. osjetiti sažaljenje, samilost prema komu 2. osjetiti žalost zbog čega, ražalostiti se
sneveseliti se	postati neveseo, rastužiti se	0	postati neveselim, rastužiti se
sneveseljivati se	usp. sneveseliti	0	vid. Par. Sneveseliti se
snužđiti se	postati potišten, neraspoložen	postati tužan, potišten, žalostan; rastužiti se, ražalostiti se	postati tužnim ili potištenim
tugovati	1. biti obuzet tugom, osjećati tugu 2. izražavati tugu, tužiti	biti tužan, u žalosti, pokazivati, proživljavati duševnu bol, tugu; žalostiti se	biti tužan, u žalosti, proživljavati duševnu bol
tužiti se	1. a. tugovati, osjećati tugu, patiti 2. (za kim) patiti	iskazivati tugu; tugovati	tugovati, osjećati tugu, patiti za kim
zažaliti	osjetiti žaljenje zbog učinjenog, osjetiti da nešto nije dobro učinjeno: požaliti, pokajati se	1. požaliti 2. osjetiti žalost; rastužiti se	1. osjetiti žalost ili tugu za kime ili čime ili zbog čega propuštenoga 2. osjetiti žaljenje zbog kakva postupka
žaliti	1. (za kim, za čim) biti u žalosti, tuzi; tugovati 2. (koga, što) sažalijevati koga, suosjećati s kim 3. a. izražavati nezadovoljstvo, jadati se o boli, nelagodnosti i sl. b. podnijeti žalbu	1. biti žalostan, tužan, nesretan; tugovati 2. suosjećati s onim komu se dogodilo zlo, koji živi u neprilikama	1. osjećati žalost za onim čega više nema 2. biti tužan, u žalosti, proživljavati duševnu bol 3. osjećati ili izražavati žaljenje zbog lošeg djela ili propusta
žalostiti se	patiti u žalosti	biti žalostan, tugovati	biti žalostan, patiti u žalosti
žalovati	biti u koroti; žaliti	oplakivati čiju smrt; tugovati	izraziti/izražavati žalost za pokojnikom

Glagol *tugovati* nameće se kao središnji, polazni, primarni leksem drugim leksemima, s visokim stupnjem čestotnosti, što se vidi iz bliskoznačnih nizova s drugim emotivima tuge, izdvojimo samo neke:

tugovati, tužiti, žalostiti se, ožalostiti se
 tugovati, žalovati, žaliti, ožaliti, požaliti, sažaliti, zažaliti
 tugovati, patiti, trpjeti, žalostiti, jadovati
 tugovati, deprimirati se, snužđiti se, pokisnuti, pokunjiti se, oneraspoložiti se, sneveseliti se
 tugovati, plakati, cendrati, cviliti, jadikovati.

Značenjski opis glagola **tugovati** u suvremenim jednojezičnicima pokazuje leksi-kografske nedoumice u oblikovanju definicije pa neki rječnici navode dvoznačnost toga emotiva, a neki navode samo jedno značenje. Značenjski opis emotiva *tugovati* kojemu su pridružena dva značenja: 1. ‘osjećati tugu (biti obuzet tugom)’ i 2. izražavati tugu implicira da su u rječničku definiciju uvrštene dvije sastavnice konstrukta emocije tuge: 1. ekspresivna (sastavnica definicije ‘izražavati tugu’) i 2. subjektivna (sastavnica definicije ‘osjećati tugu’). No, jedna definicija može sadržavati dva značenja: ‘biti tužan, u žalosti, pokazivati, proživljavati duševnu bol, tugu’, što implicira da su i u nju uvrštene dvije sastavnice konstrukta emocije tuge: 1. ekspresivna (dio definicije ‘biti tužan, u žalosti’) i 2. subjektivna (dio definicije pokazivati, proživljavati duševnu bol, tugu’). Iz obiju je definicija isključena treća sastavnica konstrukta emocija – fiziološka.

Glagol **žalovati** pokazuje tri potpuno različita, no metodološki slična opisa u trima različitim rječnicima: ‘biti u koroti’, ‘oplakivati čiju smrt’ i ‘izražavati žalost za pokojnikom’

U svaku je navedenu definiciju uključena samo jedna sastavnica – ekspresivna – iako je bilo za očekivati da će biti uvrštena i subjektivna. Razmotri li se uvrštenost sastavnica emocija u rječničku definiciju ostalih glagolskih emotiva tuge, razvidno je da je u definiciju uvrštena jedna sastavnica emocija, bilo ekspresivna, bilo subjektivna, dok ni u jednome opisu nije zamijećeno uvrštavanje fiziološke sastavnice.

Ekspresivna je sastavnica uvrštena u definiciju glagola *cendrati*, *cviliti*, *jadikovati*, *kukati*, *oplakivati*, *ožaliti*, *ožalostiti se*, *plakati*, *pokisnuti*, *pokunjiti se*, *rasplakati se*, *rastužiti se*, *razjaditi se*, *sneveseliti se*, *snužđiti se*, *stužiti se*, *zaplakati* i *zasuziti*, dok je subjektivna sastavnica uvrštena u definiciju glagola *čeznuti*, *jadovati*, *kajati se*, *nakajati se*, *patiti*, *požaliti*, *ražaliti*, *ražalostiti se*, *sažalijevati se*, *sažaliti se*, *trpjeti*, *zažaliti*, *žaliti*, *žalostiti se*. U dobrom se dijelu značenjskih opisa glagolskih emotiva tuge zamjećuje nepoželjan ali raširen leksikografski postupak u metajeziku definicije, tj. dominacija glagola *biti* u kombinaciji s pridjevom, pridjevima ili prijedložnim izrazom i nešto manja zastupljenost glagola *postati/postajati* s pridjevom:

glagol *biti* + pridjev (‘biti tužan’, ‘biti žalostan’)
 glagol *biti* + pridjevi (‘biti žalostan, tužan, nesretan’)
 glagol *postati/postajati* + pridjev ili pridjevi (‘postati žalostan’, ‘postati žalosnim’)
 glagol *biti* + prijedložni izraz (‘biti u jadu’).

Iz raščlambe se rječničkih članaka glagolskih emotiva u hrvatskome jeziku nameće zaključak o neuvrštenosti triju sastavnica konstrukta emocija (fiziološkoj, ekspresivnoj, subjektivnoj) u značenjski opis natukničkoga glagolskog emotiva.

4. Emotivi u *Emotniku*

Emotivi su hrvatskoga jezika sastavnicom *Emotnika*, jednojezičnoga korpusno utemeljena, dinamična, jednostavno pretraživa mrežnoga rječnika hrvatskoga jezika. U ak. god. 2017./2018. i 2018./2019. izrađen je polazni korpus emotiva u hrvatskome jeziku u okviru internoga projekta *Rječnički opis emotiva u hrvatskome jeziku* voditeljice Bernardine Petrović na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i u suradnji s Majom Matijević (tada demonstratoricom, a danas doktorandicom i zaposlenicom Instituta za hrvatski jezik) i Krešimirom Pavlinom s Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Građa se unosila na mrežnu stranicu <http://infoz.ffzg.hr/emotnik> koja zasad nije dostupna vanjskim korisnicima.

U prvoj su se etapi obradili glagolski i imenički emotivi i njihove pridjevne izvedenice za dvanaest emocija (radost, žalost, strah, ljutnja, iznenađenje, gađenje, nada, ljubav, mržnja, ljubomora, zavist i stid). U drugoj su se etapi dopunili podaci za četiri emocije (radost, žalost, strah i ljutnja). Rječnički se članak sastoji od jednorječne ili višerječne natuknice, gramatičke obavijesti, semantičkoga opisa i potvrda prikupljenih iz pisanih i govorenih izvora. Od 1609 obrađenih natuknica 1361 je natuknica jednorječna, a 248 ih je višerječno. Što se potvrda tiče, uz natuknice je uvršteno 2190 potvrda iz povijesnoga jednojezičnog leksikografskog izvora (*Akademijin Rječnik*) i 2791 potvrda koju su obrađivači prikupili iz pisanih (2271 potvrda) i govorenih (520 potvrda) izvora. Potvrde se pocrpljene iz tiskanih (413 potvrda), mrežnih (1464) i govorenih (162) izvora, ukupno je uključeno 2039 izvora. Primjer unosa podataka:

Novi unos

Osnovna emocija:	tuga			
Leksem:	tugovati			
Varijante:	Opis	Referencija		
	tugovati	Mikulčić (2017)	Uredi	Obriši
	tugovati	Šarić - Wittschen	Uredi	Obriši
	tugovati	Bujas (2001)	Uredi	Obriši
Prijedlog definicije:	osjećati tugu zbog koga/čega, osjećati veliku bol			
Vrste riječi:	glagol			
Podatak o vrsti riječi:	svr.			
Status:	Aktivan			
Student:	Vanda Kipke Izmijeni			

Definicija

Nova definicija

Definicija	Referenca		
biti tužan, u žalosti, proživljavati duševnu bol	VRHsj (2015)	Uredi	Obriši
biti tužan, u žalosti, pokazivati, proživljavati duševnu bol, tugu; žalostiti se	Šonje (2000)	Uredi	Obriši
1. biti obuzet tugom, osjećati tugu 2. izražavati tugu, tužiti	Anić (1998)	Uredi	Obriši

Potvrda

Nova potvrda

Potvrda	Aktivan		
Reci mi gdje, gdje da putujem, s kime da tugujem , na koga da se osloni ovo srce što te zavoli i gdje da nađem mir, u koju luku da uplovim bez tebe, bez tebe.		Uredi	Obriši
Vidiš, rano moja, znala sam se više puta žalostit i tugovat tako: za makar šta i zbog makar koga.		Uredi	Obriši
Ja ne znam, kako je to, al eto ja nijesam tugovao ni onda, kao što ni sada ne tugujem za njom.		Uredi	Obriši
Ubog djevojka, koja je više od dva mjeseca tugovala za dragim svojim, jedva je dočekala najavljeni dan dolaszka.		Uredi	Obriši
Jacinta uteći ne može, jer je ufatiše i u Carigrad u sužanstvo povedoš, gdi tugujući opaki život svrši.		Uredi	Obriši
I to bismo jadni prigorili, tugovali i cara dvorili.		Uredi	Obriši
Što tuguješ ? Što li mi od žalosti veneš?		Uredi	Obriši
O Majko prižalosna, pristani veće tugovati !		Uredi	Obriši
Kako je veća stvar patit i tugovat neg' je samo trudit, tako ima biti veće držanstvo materi negli ocu.		Uredi	Obriši
Ah! Davno tugujem , davno me nije vesela.		Uredi	Obriši

Svi su se podaci unosili izravno u mrežnu bazu koja je nastala u okviru projekta, a oblikovali su ju Maja Matijević i Krešimir Pavlina prema prijedlogu strukture Bernardine Petrović. Građa se izravno unosila radi bolje preglednosti i sigurnosti prikupljenih podataka, poticanja studentske suradnje i kasnijega jednostavnijeg kreiranja sučelja za vanjske korisnike. Metapodaci korišteni u sustavu omogućuju obrađivačima građe jednostavno unošenje pronađene građe, a vanjskim korisnicima jednostavno pregledavanje i pretraživanje prema više kriterija. *Emotnik* je zamišljen ne samo kao poticaj interaktivnoj nastavi u kojemu su studenti aktivno uključeni u gotovo sve etape izrade rječnika³ nego i kao poticaj suradnji odsječkih sastavnica istoga fakulteta. Slobodna

³ U prikupljanju su i obradbi građe u prvoj i drugoj etapi izrade rječnika sudjelovali polaznici kolegija *Tekstna lingvistika* u ak. god. 2017./2018. i 2018./2019., ukupno 55 studenata. U 2017./2018. građu su unosili i obradili studenti Valentina Delač, Patricia-Anthea Dukarić, Ivana Đerke, Valentina Falat, Nera Grizelj, Ana Grmuša, Monika Gujić, Sandra Jurišković, Vanja Kipke, Doris Korade, Ana Kosac, Katarina Kovačićek, Kristina Lanović, Adrijana Levatić, Marin Lisjak, Leona Lukareva, Marino Lukšić, Petra Maltarić, Matea Martin, Sabina Mikor, Antonija Mundjer, Mateja

dostupnost korisnicima i dinamičnost kojom se otvara mogućnost daljnje dorade dvi-je su važne pretpostavke za pronalaženje mjesta ovomu rječniku u hrvatskoj e-leksi-kografiji.

Dakako, zanimljiva je usporedba i s *hrWacom* zbog čestotnosti pojedinih emotiva i impresivnih brojki dokumenata, rečenica i lema u kojima se ciljni leksemi pojavljuju, no nužan je stanovit oprez spram toga odlično zamišljena, ali na mrežnim izvorima ograničena korpusa koji djelomično može ponuditi smjernice u definiciji fenomena.

Glagolski su emotivi zastupljeni u *CROVALEX-u*, valencijskome leksikonskom prikazu glagola hrvatskoga jezika (Mikelić Preradović (2014: 43), što je svakako jedan od dobrih izvora za istraživanje hrvatskih glagolskih emotiva.

Za istraživanje je emotiva u hrvatskome jeziku s kognitivnoga motrišta zapažen i vrijedan projekt *EmoCNet* (<https://emocnet.uniri.hr/>) Benedikta Peraka koji se provodi od 2017. Istraživački je tim usmjeren prikupljanju građe o komunikaciji emocija pomoću metoda korpusne i računalne lingvistike te izradi softverskih alata za identificiranje metonimijskih i metaforičkih jezičnih obrazaca izražavanja emocija u hrvatskome jeziku, što je također samo jedan vid pristupa fenomenu emocija. Dobiveni se rezultati tumače kao mreža pojmova koji su sintaktičko-semantički povezani koordiniranim odnosom. Temeljna je pretpostavka da koordinirana konstrukcija ukazuje na ontološku srodnost između supojavnica.

5. Zaključne misli

Raščlamba je zastupljenosti glagolskih emotiva u hrvatskim jednojezičnicima pokazala da je hrvatski jezik iznimno razveden u tome dijelu glagolskoga korpusa. Analizom semantičkoga opisa glagolskih natuknica utvrđeno je da se u rječnicima donosi različit broj leksikografskih definicija. U nekim rječnicima nisu opisana sva značenja polisemnog glagolskog leksema, a uglavnom je riječ o sekundarnim značenjima koja označuju emociju. Također, utvrđeno je da rječnici ne navode sva značenja onih glagola iz korpusa koji su višeznačnice, a oba njihova značenja ili više njih odnose se na emocije. Nakraju, pokazalo se da u pojedinim rječnicima primjeri uporabe poput sintagmi, kolokacijskih sveza i frazema nisu uvijek dio leksikografske definicije. U bilježenju kolokacijskih i frazeoloških sveza prednjači VRHSJ, u RHJLZ-u prevladavaju primjeri kolokacija, dok se u Anićeve rječniku u većem broju javljaju frazemi.

Plavec, Irena Prgomet, Ruža Radoš, Lovro Radošević, Francesca Sammartino, Tomislav Stanić, Matea Stanišić, Lana Stjepanović, Dea Telenta, Antonia Topić, Sanja Virovec, Marin Vlainić i Filip Vuković, njih trideset i troje. U 2018./2019. gradu su unosili i obradili studenti Petra Bajac, Benedikta Brblić, Meri Carević, Andrea Divić, Juraj Kriličić, Robert Mehun, Lucijana Mihaljek, Ivana Milošić, Lea Palinić, Karla Papeš, Mateja Papić, Matea Pirija, Melita Podgajski, Luka Prkačin, Tomislav Rožić, Sunčana Sinković, Adrijana Stijepić, Marija Šantek, Monika Tomljenović, Marija Vodopija, Bruna Vučak i Ivana Vuglec, njih dvadeset i dvoje.

Glagolski emotivi zahtijevaju poseban leksikografski pristup i zbog svoje polise-mantičke strukture te brojnih konotativnih i prenesenih značenja. Pri oblikovanju zna-čenjskoga opisa glagolskih emotiva u hrvatskim jednojezičnicima upućuju valjalo bi obratiti pozornost i na sljedeće činjenice:

- suvremeni hrvatski jednojezični rječnici ne prate dostignuća suvremenih znanstve-nih pristupa o emocijama, u ovome slučaju o emociji tuge i ne uključuju ih u svoju makrostrukuru
- u semantičkome opisu emotiva, ne samo glagolskih o kojima je ovdje bila riječ, polazištem bi trebale biti sve tri sastavnice emocije – i fiziološka, i ekspresivna, i subjektivna
- metajezična sredstva u semantičkome opisu analiziranih glagola otkrivaju metodo-loške pogreške u odabiru sredstava i neodgovarajuće leksikografske postupke
- skrenuli smo pozornost samo na neopravdanu uporabu glagola *biti*, no takvih postu-paka ima još, primjerice uvrštavanje sinonima nakon definicije, ali neuvrštavanje toga sinonima u rječnik i sl.

Ostaje nada da će rječnički opis emotiva uključiti ne samo dostignuća računalne lin-gvistike s kojim je dakako puno toga moguće nego i dobre stare leksikografske navike pozornoga bdijenja nad svakim rječničkim člankom.

Literatura

- Anić, Vladimir. ³1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Barrett, Lisa F. 2006. Solving the Emotion Paradox: Categorisation and the Experience of Emoti-om. *Personality and Social Psychology Review*, god. 10, br. 1, 20–46.
- Cichmińska, Monika. 2010. Sadness and fear. A study into the language of negative emoti-ons. U: *New Pathways in Linguistics* (ur. Stanisław Puppel i Marta Bogusławska-Tafel-ska). Olsztyn : Katedra Filologii Angielskiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 39–58.
- Eckman, Paul. 1970. Universal Facial Expressions of Emotion, *California Mental Health Research Digest*, god. 8, br. 2, 151–158.
- Mikelić Preradović, Nives. 2014. *CROVALLEX : Valencijski leksikon glagola hrvatskoga jezika*, Zagreb : FF press.
- Reddy, William. M. 2001. *The navigation of feeling : A framework for the history of emoti-ons*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Rječnik hrvatskoga jezika* [gl. ur. Jure Šonje]. 2000. Zagreb: Leksikografski zavod „Miro-slav Krleža“ – Školska knjiga.
- Petrović, Bernardina. 2008. Glagoli emocionalnih stanja u kolokacijskim strukturama i lek-sikografskom opisu, *Riječki filološki dani 7 : Zbornik radova s Međunarodnoga znan-stvenog skupa Riječki filološki dani održanog u Rijeci od 16. do 18. studenoga 2006*. [ur. Ines Srdoč-Konestra i Silvana Vranić], Rijeka : Filozofski fakultet, 589–599.

- Plutchick, Robert. 2003. *Emotions and Life*. Washington : American Psychological Association.
- Reeve, Johnmarshall. 2010. *Razumijevanje motivacije i emocija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Russell, James A. (1991). Culture and the categorization of emotions. *Psychological Bulletin*, 110, 3, 426–450.
- Scheff, Thomas. 2016. A Biological Theory of Emotions, *Electronic Journal of Biology*, 12, 2, 132–139. <https://ejbio.imedpub.com/articles/a-biological-theory-of-emotions.php?aid=8914>, zadnji pregled 17. travnja 2021.
- Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* [ur. Ljiljana Jojić]. 2015. Zagreb: Školska knjiga.
- Wierzbicka, Anna. 2009. Language and Metalanguage: Key Issues in Emotion Research, *Emotion Review*, god. 1, br. 1, 3–14.

A lexicographical description of the verb emotives in the Croatian language

In recent decades, emotions have been the subject of intense research and are defined from different points of view in the recent and very rich literature. Among the multitude of approaches, both monodisciplinary and interdisciplinary, one can single out the starting point that considers emotions as a set of different internal states connected with thinking and action and as direct responses to certain external and internal stimuli. Emotional characteristics encoded in language are expressed by emotives - linguistic expressions for emotions, and among them, due to their special nature, verbal emotives - a complex multidimensional set of verbal expressions for emotional states - play an important role. In the introductory part of the paper, recent approaches to emotions are briefly presented, and then verb emotives in the macrostructure of Croatian monolingual dictionaries are questioned.

Keywords: emotives, verbs, monolingual dictionary, Croatian language